

PEDAGOG HIKMAT RAJABOVNING ÓMIRI HÁM DÓRETIWSHILIGI (1976 JILDAN BÚGINGE SHEKEM)

Ongarbaeva Larisa Amanbay qizi

Ózbekstan mámleketlik konservatoriyasi Nókis filialini

Saz atqariwshiligi (xalıq sazları) jónelisiniń 4-kurs studentı.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13819421>

Annotaciya. *Bul maqalada ustaz, kompozitor, belgili dirijyor, “Shuhrat” medaliniń iyesi. Qaraqalpaqstan Respublikasına miynet sındirgen jaslar ustazi, proffessor Hikmat Rajabov ómiri hám dóretiwsihiligi.*

Gilt sózler: *Muzika, orkestr, dirijyor, ustaz, shákirt, konservatoriya, koncert.*

ЖИЗНЬ И ТВОРЧЕСТВО ПЕДАГОГА ХИКМАТА РАДЖАБОВА (С 1976 Г. ПО НАСТОЯЩЕЕ ВРЕМЯ)

Аннотация. *В этой статье мастер, композитор, обозначено дирижёр, обладатель медали “Шухрат”. Учитель молодежи, профессор Хикмат Раджабов, заслуженный деятель Республики Каракалпакстан.*

Ключевые слова: *Музыка, оркестр, дирижер, мастер, ученик, консерватория, концерт.*

LIFE AND CREATIVITY OF EDUCATOR HIKMAT RAJABOV (1976 TO PRESENT)

Abstract. *In this article, the master, composer, conductor, recipient "Shuxrat" of the Medal of Honor. Teacher of youth for the Republic of Karakalpakstan, Professor Hikmat Rajabov.*

Key words: *music, orchestra, conductor, master, conductor, conservatory, concert.*

Hikmat Rajabov 1976-jıl pedagogika miynet islerin Guliston mámleketlik kórkem óner bilim yurtında xalıq sazları bólimi qashqar rubob klassında sabaq beriw menen basladı.

Sirdaryo wálayati Guliston qalasında 1976-jıldı muzika bilim yurti ashıldı. Bilim yurtında qaniyge kadrlar jetispegenligi sebepli konservatoriyada sawatli oqiytin alti student Guliston qalasına oqtiwshiliqqa jiberiledi. Olardıń arasında Hikmat Rajabov hám bar edi. Hikmat Rajabov ózi ğayratker edi. Ustazdıń muzikalıq qiziġiwshılıǵı júdá keń hám ayırıqsha edi. Ustazdıń usı dáwirden baslap óziniń qashqar rubabi klassınan sabaq beriwden tisqari, duwtar klassında sabaq bere basladı. Konservatoriya studentleri arasında Hikmat Rajabov bólek ajralıp turar edi. Ol atqariwshiliq hám kompazitorliq qabiletin júdá tez ózlestirip alar edi.

Keyinshelik 2003-jilda Guliston mámleketlik kórkem óner bilim jurtinda qashqar rubabi klassinda oqtiwshilar jetispegenligi sebepli muqaddes dárgayğa jumisqa shaqiriladı. Ustaz usı bilim dárgayına qisqa waqıt ishinde iskerlik juritken bolsada kópqana sawatlı shagirtlerdi tayarladı, solardan qashqar rubabi hám duwtar klassi boyınsha jigirmadan artıq qaniygelerdi tarbiyalap elge tanıtadı. Shagirtlerinen Isfandiyor Fozilov, Sardor Mirayev, Zarina Begmamatova Ózbekstan mámleketlik konservatoriyasin tamamlap, Guliston kórkem óner kolledjinde jaslarğa bilim berip kelmekte. Guliston kórkem óner kolledjiniń derektori A.X.Samanov ustaz Hikmat Rajabovqa hurmeti sheksiz ekenligin aytip ótti.

1978-jilda konservatoriyanı joqarı bahada jeńıslı diplom menen tamamladı, ana watanı Buxarağa qayttı. Ózi oqıǵan bilim jurtında oqtiwshi lawazimında islep, jumis iskerligin birinshi jıllardan aq studentler simfonik orkestrin basqariw tapsiriladı. Usı jıldıń jaz aylarında 1-iyul kúnde muzika teoriyashisi oqtiwshisi Nodiraxon Rasulova menen neke toyları bolip ótedi.

Ayeli Nodiraxon Rajabova Toshkent mámleketlik Konservatoriyasin “muzika teoriyasi” qanıgeligi boyınsha tamamlap muzika teoriyasi boyınsha jumis júritedi. Nodira Rajabova jankuyer hám mehriyban ana hár dayim jardemge tayyar, máslahatǵoy ayel boliwi menen birge óz tarawınıń bilimdanı. Nodira Rajabova Respublika hám xalıqara tanlawlar jeńimpazı V.Uspenskiy atındaǵı RIMALdıń solfedjio pání jánede rawajlandiriw jolında jas áwllati tarbiyalaw ushin qollanbalar jaratiwda qosqan úlesı ayırıqsha itibarğa ılayıq. Onı aytiw ushın arnalǵan bir hám eki dawisli solfedjio qollanbalari jaslardıń bilim dárejesin rawajlandiriwi hám jetilisiwi ushin xizmet qilip atirǵanı júdá quwantıradı.

Qızı Shahnoza shańaraqlı eki perzentlerdıń anası. Joqarı maǵlıwmatlı. Ata-ana izinen barıp kórkem ónen tarawın tańladı. M.Ashrafiy atındaǵı Buxara kórkem ónen bilim jurtin fortepiano qanıgeligi boyınsha tamamladı. Keyinshelik Buxara mámleketlik universitetiniń filologiya fakultetin pitkerdi.

Birinshi perzenti Xurshid shańaraqlı eki perzenti bar. Joqarı maǵlıwmatlı qanıge. Buxara aزیq-awqat hám jeńıl sanaat institutin tamamladı.

Kenje balası Jamshid hám shańaraqlı eki perzenti bar. Joqarı maǵluwmatlı. Ózbekstan mámleketlik konservatoriyası qashqar rubabı muǵallımı, orkestr dirijyori hám koncert atqariwshisi boyınsha oqıdı. Respublika tańlawlar jeńimpazı. Jamshid V.Uspenskiy atındaǵı RIMAL aǵa oqtiwshisi. Shagirtleri xalıqara hám respublika tańlawlar laureati. Ol “Tasanno” siyılıǵı hámde xalıqara tańlawlar minnetdarshiliq faxriy jarlıǵına iye boldı.

1979-jilda Hikmat Rajabov wálayat administraciysı tapsırıǵı boyınsha tiykargı jumisinan tisqarı S.Ayniy atındaǵı wálayat muzikali drama teatrına bas dirijyor lawazimında isleydı. 1980-

1982-jillardagi wálayatlar boylap gastrollar Respublika televideniyesinde shıǵıwlar bunıń aynı dáliylı boldı. 1980-1981-jıllardan baslap jas atqariwshiliqtıń birinshı shıǵarmaları payda boldı.

Birinshı shıǵarması 1980-jıl qashqar rubabı ushin “Guli bodom” bolip, atqariwshı bul shıǵarmanı báhar mawsiminde jazılǵanı hámde ol shıǵarmadaǵı názik hám ózine tánligi seslerdı báharde ashilatin birinshi bodom guline megzep usilay etip atadı. 1981-jıl ózbek xalıq sazları orkestrı ushin “Tantana” shıǵarmasın jarattı. 1982-jıl shayir Samandar Vohidovtıń “Chorlov” qosıǵı tiykarında jigıt hám qız dueti hám ózbek xalıq sazları orkestrı ushin “Chorlov” dueti avtorına aylandı.

Hikmat Rajabov 1981-jıldan 2001-jılǵa shekem Buxara kórkem óner bilim yurtında xalıq sazları orkestrı basshısı bolip jumis isledi. 1984-jıldan 1986-jılǵa shekem wálayat mámleketlik filarmoniyasınıń derektori lawazimında jumis isledi. 1985-jılǵa bastakordıń “Guli bodom” muzikasın wálayat filarmoniyasınıń “Buxarasha” xalıq sazları ansambli atqardı, “Bahor” ansambli kórkemlik basshısı Ózbekstan xalıq artisti Qunduz Mirkarimova sahnalastırdı. 1986-jılı 12-noyabrden baslap Buxara mámleketlik kórkem óner bilim yurtında derektor lawazimında isledi. 1986-1997-jıllarda Buxara mámleketlik kórkem óner bilim yurtında basshi siparında iskerlik juritedi.

1990-jılǵa Ózbekstanda birinshı bolip Hikmat Rajabov ǵayratı menen Buxara kórkem óner bilim yurtında milliy atqariwshiliq hám qosıqshılıq qánigeler tayarlaw bólimi ashilip Buxara xalıqın quwanishqa toltırdı. Toshkentte Muxtar Ashrafiy úy-muzeyi sherikliginde Buxara kórkem óner bilim yurtında oqıw orayı tariyxına tiyisli Muxtar Ashrafiy muzeyi shólkemlestirdi. 1987-jıl 10-iyulda M.Ashrafiy tuwılıwınıń 75 jıllıǵı munásebeti menen bilim yurtında muzeydın ashiliw keshesi bolip ótedi. 1992-jılı fevral ayında Alma-ata qalasınıń Qurmanqazi atındaǵı Qazaǵıstan mámleketlik konservatoriyasında xalıqara “xalıq sazları orkestrleri basshıları hámde muzika teoriyashlar konferentsiyası” bolip ótedi. 1992-jılǵa 18-mayda ustazdın shagırtı Laziz Ahrorov Kiyev qalasında bolip ótken Lisenko atındaǵı xalıqara tańlawda jeńimpazlıqqa erisedi.

Hikmat Rajabov shagırtı Bobomurod Xudoyqulov 2016-jılǵa xalıqara tańlawlar iyesi bolip, házirgi kúnde A.Navoiy atındaǵı Ózbekstan mámleketlik úlken akademik opera hám balet teatri dirijyori bolip isleydi.

Buxara wálayatı hakiminiń mádeniyat isleri boyınsha basqarma baslıǵı (1997-2021)lawazımlarında miynet etken. 1999-jıl oktyabr ayında Buxarada Germaniyanıń Shuber Bund er adamlar xorı menen birgelikte koncertler shólkemlestiriledi. 2007-jıl Ózbekstan kompozitorlar hám melodistler awqamınıń aǵzasi retinde 30 ǵa jaqın muzikalıq shıǵarmalar jarattı. Hámde olardı respublikalıq teleradiosı “Altın fondı” na jazdiradı.

2005-2007-jillarda Samarqantda bolip ótilgen xalıqara “Sharq taronalari” muzika festivalında dirijyorliq qiladı. Buxara qalasında 2015-jıldan baslap hár jıl may ayında ótkeriletin milliy “Ipak va ziravorlar” xalıqara festivalında xalıq sazları orkestri menen úlken koncert dásturın dúzip dirijyorliq qiladı. 2016-jıl 28-noyabrde “Ustozlar izidan” atlı sáwbet koncerti ustazlardan F.Vasilyev hám Doni Zokirov eslew keshelerine bağıshlanadı. 2017-jıl 28-noyabrde “Vokal” kafedrası dotsenti, shuhrat medali iyesi Qaraqalpaqstanğa xızmet kórsetken artist Rudakiy Allanbayevtıń “Sen mening vatanımsan-Ózbekiston” atlı koncerti bolip óttı. 2019-jıl 11-oktyabrde Ózbekstan mámleketlik kórkem óner hám mádeniyat instituti oqıw orayında Hikmat Rajabov basshilğında “Ustozga tázim” atlı koncerti bolip ótedı.

1992-jıl “Ğárezsizlik” estelik nışnı, 2021-jıl Húrmetli Prezidentimiz tárepinen “Shuhrat” medalı menen, “Qaraqalpaqstan Respublikasına miyneti sınıgen jaslar ustazı” atağı menen siyiliqlanadı. Ózbekstan Respublikası Prezidentı Sh.M.Mirziyoyevtıń Qaraqalpaqstan Respublikasına ámeliy xızmet saparında Ózbekstan mámleketlik Konservatoriysı Nókis filialın shólkemlestiriw haqqında tapsırmağa muwapıq Ózbekstan mámleketlik konservatoriyası Nókis filiflı, búgingi kúnde iskerlik kórsetip kelmekte. Hikmat Rajabovtı Ózbekstan Respublikası Mádeniyat ministrliginiń arnawlı xatı tiykarında 2022-jıl sentyabr ayınan baslap Ózbekstan mámleketlik konservatoriyası Nókis filiflı “saz atqarıwısjılığı” kafedrası professor lawazımında iskerliki júrgizip kelmekte. 2022-jıl noyabr ayında Tashkent qalasında ótkerılgen “Conservatory SMART-Fest” Xalıqaralıq muzika hám tálım festivalı bolip óttı. Sol qatarı birqansha koncertler bolip óttı. 2023-jıl oktyabr ayında Ózbekstan xalıq artisti mámleketlik siyiliq laureatı Najimatdın Ańsatbaevtıń 80 jıllıq yubiley kehesine bağıshlanıp koncert bolip óttı. Hámde 2024-jıl 14-mart kúni filialda Ózbekstan hám Qaraqalpaqstanğa miynet sınıgen kórkem óner ğayratkeri Berdax atındağı siyliqtıń laureati, kompozitor hám dirijyor Abdireyim Sultanovtıń eslew keshesine bağıshlanıp koncert shólemlestirildi, hám bul koncert dastúrler Hikmat Rajabovtıń baslaması menen shólkemlestirildi.

Hesh qanday muzika sesler uyǵınlıǵı orkstr atqarıwı ornın baspaydı. Juz adamnan dúzilgen bolsada, hár bir atqarıwshi ózine tándir. Biraq olar birden-bir dawis maydanına qosılsa ğana orkestr quramalı jetiliske bolip shıǵadı. Dirijor ádebiyshe oqıw, ádebiyat, falsafa, dramaturgiya, libretto, oyındı quramalı tusınseǵana, sázendeler atqarıwın basqara aladı. Sazende yamasa qosıqshı menen islegende notadan oqıw, qosıq aytıw arqlı shıǵarmanı úyrete aladı.

REFERENCES

1. Ózbekstan Respublikası Ministrler Kabinetiniń 2021jıl 5-apreldegi “Ózbekstan Mámleketlik Konservatoriyasınıń Nókis filialın shólkemlestiriw haqqında” ǵı 186-sanlı qararı.

2. Nargiza Barnayeva. Buxoro Sharifning Ardoqli Farzandi./manografiya 2020.
3. Hikmat Rajabov "ORKIESTR SINIFI" "MUZIKA", Tashkent 2011
4. Hikmat Rajabov "RUBOB SABAQLIGI" Nokis 2023.

Qosimsha adbiyatlar dizimi

5. Мамуров П. А. Обеспечение профессиональными кадрами каракалпакского государственного театра //Проблемы современной науки и образования. – 2023. – №. 3 (181). – С. 104-111.
6. Pirnazarov S. M., Mamutov P. A. History And Development Of Karakalpak National Ethnogenesis //Eurasian Scientific Herald. – 2022. – T. 7. – С. 193-195.
7. Pirnazarov S. M. Qaraqalpaq teatrini' professionalliqqa o'tiwinde da'slepki adimlar (1930-1939). Ilim hám jámiyet. 62-64-bet.
8. Pirnazarov S. M. A PERIOD OF FORMATION OF THE KARAKALPAK THEATRE (1922-1930). Science and Education in Karakalpakstan. 93-94-bet.